

15522712193-4

20-722

छगनदास भोतीराम शाह हृत

Sub

▶ પહેલો ચોપડોના *Reg No 357*

डिक्टेशन शिक्षक भाग १.

પંડા ધોરણનો
'મુખગણિત શિક્ષક'
! પોણા બે આના

~~~~~

किंमत ०-२-६

પોસ્ટેજ ભુદુ

३

અને ૧૯૨૬

~~~~~

२३३१ योगदान अथवा

અહીં આન

છગનલાલ ભોતીરામ શાહ

‘मुभयक्षित शिक्षक’ वगैरेना कर्ता-शाहूमेर-सुरत.

બીજા પોરણની સહિતજ્ઞાનની પ્રત્યોત્તરમાળા ત્રણ આના

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૦૪ વર્ગીક .

પુસ્તકનું નામ ૧૬૩૨૨૧૦ શિક્ષક - ૧

વિષય મિ. ય. : . . . ન - : ૧૮૨

—: ਪਹਿਲੀ ਬਾਪਰੀਮਾ :—

ਤੇਰੇ ਏਸ਼ਾਨ ਸਿਖਸਤ

—: ਆਗਾ ੧ :—

ગુજરાત
વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ડી.જી.સી.સાહિત્ય-સંસ્થા

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

પહેલી ચોપડીના

“ડિક્શનરિશિક્ષક.”

પાઠવાર અથવા શબ્દો.

પાઠ ૧	પહેલાં	દીવા	અળક	સોમવાર
દિવાળી	કેટલાક	મૂકે	અહુ	કેડે
અક્ષર	લીપેગુપે	સારં	હરખાય	મંગળ
ગિઠ્યાં	ખડી	જમવાનું	પાઠ ૨	બુધવાર
નિશાળમાં	ચુતા	લુગડાં	ત્રીજે	ગુરુવાર
સઘળાં	ધોળે	ધરણાં	છેલ્લો	બેસાડે
છોકરાં	સેવ	ધાલે	વિષે	મુસલમાન
થોડેક	પાપડ	દારખાનું	સવારથી	જુમેરાત
છોટી	સંનેરી	ફોડે	મુખી	શુક્રવાર
આગળ	ધુધરા	ગીત	ગણાય	શનિવાર
વળી	તેટલા	બધાં	રવિવાર	સાતમે
ત્રણુ:	આંગણમાં	દિવસમાં	રવિ	સાત
વરસમાં	સાથીઆ	ફટાકડા	સુરજ	અઠવાડીકું
હહાડા	પૂરે	ફડફડ	સાહેબ	ચોથો
ભેગી	ખારણે	ફૂટે	દેવળમાં	છડો

પાંચમો	વગાડવાને	કુતરા	ગુરુને	ટોપી
પાઠ ૩	મોગરી	કેળું	મળશે	ધોતલી
નિશાળ	અંદર	દાડમ	જ્ઞાન	અંગરખી
રહ્યો	અહીં	માટીનાં	બુઢું	મંગાવી
ફરતી	મહેતાજી	અનાવેલા	આળસ	મનુ
દરવાજા	પાટીઆની	નહિ	અંગ	જોડીઓ
પાટીઉં	સીસી	મઝાની	મંગ	નહિ
ચંચળ	નકશા	પાઠ ૪	ચોડી	દરજીને
ખતાવું	નકશો	નિશાગ્રીઆ	ચિત્ત	બાલાવીશ
રૈલઝાડ	ચિત્રો	શિખામણ	શિક્ષા	કરાવીશ
ચંપેલીની	ટાંગેલાં	ધંધર	નહિ	સાંજે
વેલ	કાઢેલાં	જ્ઞાન	નીસરી	ખતરમાં
ગુલાખના	ખુણામાં	નિત્ય	પાંસડું	લેંધી
છોડ	ધોડી	પરોઢીએ	પાઠ ૫	મુરવાલ
કસરત	લખોટાનું	ઝીઠીને	લુગડાં	ફળીઆના
અધાંને	ચોકડું	દાતણ	લાઝ્યો	કોટ
વાવટા	કબાટ	નાહ્યા	પહેરેલાં	દેખાય
ગમત	ચોપડીઓ	પાઠ	છોટું	મણી
ધંટ	ધોડો	કહ્યું	થઈશ	સાંભળીને

ધાવરી	ફેફા	દીતમાં	દસમું	પાઠ ૮
ઓઢણી	ખસ	નાથ	ખેસશે	સગાં
બદન	શવડાવવાં	પાઠ ૭	વાર	વાહુ
પાઠ ૬	ધોનાર	વરસગાંઠ	કયારે	ભત્રીજે
ચોકખાઈ	ધોઈ	ભાવ્યો	ખારમું	થાઉં
ચોકખા	ચોળવું	કર્યો	કંસાર	ભાણેજ
કાસમ	ડાંધા	કયારે	ભાણો	કહેવાઉં
કપડાં	વાડા	આપ્યા	ખોસાવ્યાં	પુઓ
પહેરણ	આંગણમાં	અડાડ્યો	મંડ્યો	માસી
ધૂળમાં	ગંદવાડ	જગુમાઈ	ભાત	માસો
રમ્યો	ગંદી	ઊઠીને	કઠી	પીતરાઈ
જેકં	માંદા	ઝટ	અડાડ્યો	ખોસાળ
નાહું	ત્રિષે	આઠમું	સૌ	મસિઆઈ
ડીલ	કવિતા	ખેડું	ધોઈ	ફેઈઆત
ચોળીને	શીખવું	પૂછવું	ઊઠ્યાં	સાળીઓ
નાહતો	ઓટલો	કહું	પાન	સાવકાં
ગંદી	ચોકખું	સાંભળી	સોપારીનાં	દૂધભાઈ
ગદો	સૌ	ખોલ્યા	ખીડાં	જમાઈ
અડાય	મુખડું	મહીના	આપ્યાં	સામુ

સસા	સંભળ	ભણાવી	મટુભાઈ	ખેસીશું
વેવાઈ	જાત	રચા	કનુભાઈ	શેતરંજી
વેવાણુ	ગભરાતી	ખારણા	કયાં	પાંદડાં
પાડ ૬	ખૂન	પૂઠે	આશીપાલવ	કુલડીઓ
વિષે	ઉંઘાડવાનું	ઉતર્યા	ઝાડ	પાથરણું
કવિતા	માંદો	અહીં	શંભુભાઈ	આવ્યું
ખહુ	ઓસડ	ગાદી	લઈશું	સીધી
હરખાઉં	પેટ	ખધું	વિના	ખેસાડ્યાં
જાઉં	સૌથી	લીધું	પૌઆ	થાળી
ચાંપે	હેત	જેયું	ધાણી	વાડકો
સાથ	પાડ ૧૦	માંજ્યું	વધારેલાં	ચાણીની
ભીડ	ત્યાં	વખાણુ	મીઠાં	મૂકયાં
ખાથ	ખોદ્યો	કયાં	લીંબુ	વાડકામાં
ધવરાવે	પ્રમાણે	કહ્યું	દરાખ	માંડ્યું
ખોળા	સોરાખજી	કહેવાશે	નારંગી	તૈયાર
પંખાળીને	ઓરડામાં	પાડ ૧૧	ખારેકી	ધોઈ
દુખડાં	કહ્યું	ઉજાણી	હળનો	નાખ્યા
પંખી	ખોલાવ્યો	પીરસ્યાં	લાડુએ	ખૂબ
કલોલ	આવ્યો	ખખે	શેરડી	મઝા

૬] ત્રીજા ધોરણનો “ મુખ્યગણિત શિક્ષક ” બદલી આના.

પાઠ ૧૨	સઢવાળી	પાઠ ૧૪	માધુ	સોળ
હોડીની	પૂછીશ	પાળ	ક્રીડીઓ	પડ્યા
એકઠા	મુંદર	પથરે	છૂંદે	કહું
જોઈશું	પાઠ ૧૩	ફેંકાફેંકી	દુઃખ	યાદ
તળાવના	મળ્યો	ધડાધડ	ચીનુભાઈ	ભૂડીજ
બુઓ	મઝાનો	માર્યા	શકતી	ગભ
વાદળી	ખંડ	ગાહો	તળેથી	ઉપરાંત
દોરી	ઇનામમાં	ઊંઝો	નીકળવાતે	પાઠ ૧૬
ખેંચે	કાંચળી	દેડકો	ઈન્ત	એનંચેન
દોડે	કરાવીશ	પ્રાણીઓતે	આપણે	ગાહીનો
ધીરની	માણેક	બંધ	ઢાર	ધોડા
રામુની	મળ્યું	સંભાળીને	સંભાળ	નક્કી
પછાડી	રડ્યા	દુઃખ	તેટલું	છૂટે
જગુની	વિના	નુકસાન	વખતસર	છૂટેયો
સરત	મોકલશે	હાણ	સાફ	કંઈ
ઉમેદની	પરીક્ષામાં	પાઠ ૧૫	નીરવાનું	વાર
નબળી	રડાવશે	પ્રાણી	જાણ્યું	દાવ
જણાશે	નહિ	દયા	સૌને	જણુ
જાણ્યો	પ્રાચી	ખીજ્યા	ખાતાદને	થારિ

ખોળામાં	રહ્યો	વખાણ્યો	સીમમાં	લાગ્યું
માથું	મૂકનારને	ઊઠ્યો	બકરાં	ગભરાઈને
મૂકીને	ઓળખ	સંજ્યો	દહાડો	માણસોએ
બંધ	શંકર	પાવડી	અમથી	નાખ્યાં
વાંસા	શાઆશ	દીડી	ખૂમો	તેટલાંજ
આંગળી	ઉતારી	મૂક્યો	આવ્યા	સાંભળી
મૂકવા	દીધો	કાપ્યાની	ધાજે	ખેડુત
તૈયાર	પાઠ ૧૭	નીકળ્યા	એટલામાં	બગાડ
પૂછ	ચાપુ	પૂછ્યું	આસપાસ	કર્યો
સમજ્યો	ગમ્યો	સૌએ	ખેતરવાળા	કહ્યું
નહિ	આણ્યો	સાંભળીને	દોડી	બુઠું
પૂછું	પૂછ્યું	ખોટું	જેયું	છેતર્યા
મૂકી	દેશાઈ	કર્યું	પૂછ્યું	નુકસાન
હોશિયાર	લહલુ	સાચાબોલું	ક્યાં	યાદ
સેળમેળ	ગાળો	પાઠ ૧૮	ત્યારે	સપડાય
સંતાવા	બુઠું	વાંધ	હસવા	બુઢાણું
છુટશે	ધણું	મરકરી	આપડા	જલદી
અડશે	હેત	પસ્તાય	શરમાઈ	બુઢો
છોડી	દહાડો	બચ્યાં	ખોટું	

૮] બાળવર્ગનો “ મુખ્યગણિત શિક્ષક ” દેહ અને.

પાઠ ૧૯	અચરો	ભિખારી	પ્રભુ	શિકાર
શિઆળ	ખુશીથી	અહીં	વીસડં	અચ્યું
દેડકાં	રહીશું	ક્યાં	અગણિત	રૂપાણું
જુક્તિ	અહીંથી	લુગડાં	કર્યા	દોડાવી
તળાવમાં	જવાશે	આંધળો	ઉજાસને	મૂકયો
મૂકી	વારાફરતી	ખાઉં	ઉપયોગી	પેકડયું
માંજ્યું	મેંમાં	મળ્યું	દામ	ઉપાડી
પૂછવા	ધાલીને	રસ્તેથી	વરસાદેથી	માંજ્યું
અલ્યા	ત્યાં	અપંગ	ભેંસને	હીધું
દુઃખ	કબુલ	ચાલ્યા	દૂધ	એકદમ
કહ્યું	દૂર	ગજવામાં	દહીં	છલંગ
દયા	પ્રમાણે	પૈસા	સૌ	ગાત્રે
સગાં	રસ્તામાં	સેવ	ઠામ	દેવતાઈ
વહાલાંએ	પાઠ ૨૦	દુકાનેથી	ફત્ત	પુરુષને
વિચાર	દુઃખ	પાઠ ૨૧	મનાવ્યાં	ગરીબડી
સાંભળતાંજ	જાણુનાર	ધર્મશરનું	પાઠ ૨૨	દયા
ઊઠ્યાં	અન્ન	વિધા	સરદાર	પરમેશ્વર
નહિ	ભૂખ્યા	ચંદ્ર	સ્વપ્નું	અન્યા
ખાંધ્યું	કનુ	કદી	જંગલમાં	દેશનો

પાઠ ૨૩	નીકળતા	નાખતો	ત્રુલાં	પાઠ ૨૬
રૂપાળું	પૂછ્યું	છૂંદી	આંધળાં	ચતુરાઈ
ઉંદરડી	હંમેશાં	ફેણ	દીકરો	તરસ
રસોડાના	પૂછીને	છોલાઈ	સાંભળ	વાડામાં
ભંડારીઆમાં	પાઠ ૨૪	નીકળ્યું	તીર્થ	કુંજે
રોટલી	કાઠી	પહોંચી	કાવડ	થોડું
લાડ	નદીના	વાગેલે	દુઃખ	કામડો
ભોંય	કાંડા	ઠેકાણે	મનસુખો	ખેડો
ખૂશ	પીપળાનું	વળગીને	તૈયાર	ચાંચ
આણ્યું	પોલમાં	ચટકા	ખેસાડ્યાં	ઘાલતો
ખિલાડી	ઝેરી	દીધા	પિતા	ફાંફાં
મૂકેલી	રસ્તા	પછાડી	ખાંધે	માર્ચાં
મઝાની	પંખી	પછાડા	સૌને	ખાનુએ
મઝાનું	ખેસતું	ઝાઝી	અચરજ	પહોંચે
મણા	કુંફાડા	લીધો	સંતાપ	જેયું
ઉંદરીઉં	ઉડાડી	પ્રાણજ	મધળાં	ઉંડું
ભોગબોગે	મૂકતો	પાઠ ૨૫	આશિષ	જણાયું
પેડી	ઉંદર	સેવા	પ્રભુએ	વિચાર
દુઃખનો	દેડકાં	ધરડાં	લહેર	લાગ્યો

૧૦] એથા ધોરણનો “ મુખ્યગણિત શિક્ષક ” ચાર આના.

એટલામાં	ધીરજ	સાંભળી	હાડીઆને	દીધાં
ઉપાય	કડણ	મલકાવી	આપણે	ત્રીજે
સૂઝી	જલદી	કાળુનેએ	ભાથુ	ગાડું
આવ્યો	મુકાય	ભાથમાં	ખૂડે	વાવ્યા
કેટલાક	સૌ	લીધાં	પુરં	પાથરા
કાંકરા	પાઠ રહ	ખચીઓ	ખધાંએ	ભર્યા
માંડ્યા	કાપણી	ભાથું	દાતરડાં	માંડયું
નાખતો	પટેલ	ઉનો	હાથમાં	દેખાવ
આવ્યું	થાકીને	રોટલો	ચાસ	ખળી
ત્યારે	મહેનત	દાદીમાએ	તણતણ	આગળ
ખોળી	વડે	થોડું	ચચ્યાર	પહોંચ્યા
પહોંચી	દહાડો	માખણ	આથમે	હસતાં
તેટલું	આથમતા	આપ્યું	પાઠ રહ	ઉતાર્યાં
પીધું	વઢાઈ	મરચાં	વડેનો	ભોર
મટાડી	દિવાળી	આદુ	પાથરાને	ખળીમાં
ચાલ્યો	દાદાજી	ચટણી	દહાડા	ઠાલવ્યો
ખધું	વઢાશે	વંતાકનું	ખેતરમાં	કેટલેક
છુપાઈને	મદદ	શાક	તડકે	કાઢવા
ખોલ્યો	સાદ	ભખ્યા	મુકાવા	સૌ

બળદના	પાઠ ૨૯	વાળુ	ચંદ્રમા	ઝાંખો
હાલરાને	કાપણી	ધશ્વરનું	ત્યાંસુધી	કામડા
પગર	ઉમંગે	પાઠ ૩૦	નીકળ્યા	પાતળો
ફેરવતી	વાદળીએ	દીસે	બોલ્યો	વળેતો
પટલાણી	સદાય	તૈયાર	દહાડો	ત્યાર પછી
કેટલાક	ઉભરાયો	ડુંડામાં	સાંજે	છેવટે
ઉપણીને	મુંદર	છુટું	મેદાનમાં	થાળી
કુંવળ	ફાલ	ગોળ	નીકળ્યા	ઊગે
દગલા	લણીએ	સરસ	ઉતરી	ત્રીજે
છેવટે	ખંત	પિલાય	બોલ્યો	અંધારી
ખેતરમાં	ધરીને	છુટા	વિષે	પેઠે
ખળીમાં	વાંકું	ટોપલામાં	બોલું	ઝગઝગે
ઉભણી	દાતરડું	ડુંસા	થાળી	વધારે
ખૂશ	ડુંડાં	ઊડી	જેવડા	દેખાતા
કારભાર	દગતો	કાચળાએ	ગોળ	જુઓ
માતોજ	હૈયે	હાથોહાથ	ઊગે	વાદળાં
ડાહી	લણણી	પાઠ ૩૧	ત્યાંસુધી	ચઢી
હોંસીલી	સર્વ	આકાશની	દેખાય	પાઠ ૩૨-૧
છોડ	મૂકો	સહેલ	અજવાળું	વરસાદ

ખેસાડ્યાં	દરીઆમાં	માંડ્યા	નહારી	મટોડી
આબ્યાં	થોડોક	ખોદતું	દેડકે	મુકાય
લાડ્યાં	ખેંચી	ચાલ્યું	તાણી	કહણુ
મનુ	રથમાં	કાદવ	પાઠ ૩૩	ધારવાળા
ઓટલા	જોડેલા	ખેંચી	ઢેપું	પથરાના
વાદળાં	ખેંચનાર	ખિચારા	પત્થર	કકડા
ઢંકાઈ	પાઠ ૩૨-૨	પછડાતા	રેતી	ધસાય
મોઢાં	થોભ્યાં	તણાઈ	પ્યાલું	કાંકરી
જોઈતાં	રહ્યાં	છેરો	નીતર્યું	ગાળ
રમવાનું	ચોડખી	તળાવ	રસ્તા	ઝીણી
સાંભળી	રથમાં	નદીમાં	ધસીએ	ખાંધવાની
ઝાડપાલો	મઝા	ત્યાં	ભુકો	રસ્તા
છોડવા	ગામડાં	તૈયાર	મટોડી	સાહી
દહાડા	ઝાડો	ખંધ	ડહોળું	ચૂસી
ભોંયમાં	મઝા	દોડી	ઠરે	પાઠ ૩૪
નીકળાતું	છોડી	ધેબરીઓ	ધસડી	માટી
ભૂખે	અહીં	રોટલી	નદી	ભટ્ટી
હમણા	પડ્યું	કારેલાનું	તળાવમાં	સીંચ્યાં
તળાવ	એટલું	નેવલે	કાદવ	નાખ્યું

ઈંટિવાડો	લીધી	ઝીણા	ધમણ	પૂછયું
અહીં	કર્યો	વાડકીમાં	ચલાવતા	તેમણે
કેટલાંક	જન્મવામાંથી	વાડકી	બેઠો	કહ્યું
માણસો	ચપ્પુ	સુકવીને	સળીઓ	લોહાનો
ભોંયમાંથી	કર્યા	ભઠ્ઠીમાં	ચમકતો	ત્યારે
ખોદતાં	વચમાંથી	વાસણો	દેવતામાં	લોહું
ઈંટ	હબાવી	ગોળી	ખૂબ	ચળકે
નળીઆં	વાડકી	ગાગર	તપાવ્યો	ટીપી
ખનાવતાં	મોતીએ	ઘડા	લાલચોળ	ખેંચાય
પીળી	માંડ્યો	કોઠી	એરણ	મેં
ધોળી	હબાવે	કોડીઆં	હથોડા	સોનું
ભુરી	ભાંગી	તૈયાર	ટીપ્યો	રૂપું
સુકી	કેટલુંક	પાઠ ૩૫	ટીપવાથી	તાંબું
તપાસી	ઝટ	ધાતુઓ	સળીઓ	પિત્તળ
કડણ	ઉતરી	મૂક્યો	લાંબો	ચળકે
પછાડવાથી	માટીમાં	પૂછયું	પાતળો	ટિપાય
ભાંગી	કાણાં	સમજ્યો	જતરડામાં	પેટીમાંથી
જણાઈ	કણક	પિત્તળ	ખેંચી	કાઢ્યા
ચીકણી	ઘાટ	લુહાર	કર્યો	ઓળખાવ્યા

તાંખાનો	ઢગલી	લગભગ	ચીરું	પહેરવાના
ઝાંખો	પાછ	આવ્યો	માથા	કપડાં
લોઢાનો	પૈસા	કહું	મુદર	તૈયાર
ઝોઝાવત્તા	ઢપુ	આપ્યા	ભૂખે	મોટાઈ
કસાઈ	અધેલા	ત્રણ	સાંભળી	જોઈતી
સીસું	તાંખાના	આડ	તોલે	કોદાળી
જસત	તપાસી	વટાવ્યા	નાકું	સાંભળતી
પાડ ૩૬	સૌ	તેમણે	લાકડાનો	ઊઠી
નાણું	વધારે	પંદર	સખત	વઢી
કાઢ્યાં	કોથળી	ઊઠ્યા	ધાલે	લોઢું
ત્રીજે	રૂપીએ	સત્તામ	માથું	ખોદી
વાત	અડધો	પાડ ૩૭	ફાટ ફાટ	કાઢી
ત્યાં	પાવડી	કુહાડી	નાકામાં	બિચારીને
દુકાનમાં	ખેઆની	સોય	દોરો	દુઃખ
ખેડા	ખતાવ્યાં	લક્ષડેડાડા	મુખ	ભફીમાં
ઝાળખતા	રૂપાનાં	તકરાર	અણી	ખળવું
ખોલાવ્યા	કાથળામાંથી	પાનું	ચળકાટ	પડયું
શેઠની	મહોર	ધાર	ક્યાં	ત્યારપછી
આગળ	કાઢી	લાકડાં	હોઊં	અધાં

પેદા	કાણાં	છોકરાં	એટલે	લીમડો
પાઠ ૩૮	કાણાવાળું	વિષે	સમજાશે	ધણા
ફૂલઝાડના	લટકતું	ઉખેડી	મુકાઈ	છોડવો
ક્યારા	આગળી	ભાંચમાં	ભાંચમાંથી	ઝાડવામાંથી
ગોળ	પૃથ્થુ	મુળીઉં	ઉખેડી	મુળીઆં
ચોરસ	મધપુડો	મુળીઆં	મુકાઈને	વાંકાં
ત્રિકોણ	મધમાખીઓ	વિના	વધીને	ઉંડાં
કર્યા	મધ	ઉભું	ઉંચા	ઉતરેલાં
રોપ્યાં	કુવા	થડમાંથી	પેઠે	મૂળમાંથી
ગલગોટા	કોસ	દાંડીઓ	પથરાય	ફૂટેલા
મોગરા	થાળા	ફૂટેલી	કોઢળાનો	વેધે
જુઓ	લલકારતો	ડાળાં	વેલો	પાંદડાં
દાડમ	જીવતાં	ડાળીઓ	પાઠ ૪૦	ટટાર
લટકે	લીલાંછમ	પાંદડાં	આંખા	મોઢા
જમરૂખી	દેખાતાં	લાંબું	સિવાય	ઉંચું
જમરૂખ	ખૂશ ખૂશ	ખીલશે	શકશે	પાતળું
પંખીઓ	પાઠ ૩૯	ખતાવું	વડ	ફૂટે
ખેડેલાં	છોડવા	જેવું	પીપળો	ડાળમાંથી
ડાળી	વચ્ચે	સધી	આમલી	ચામડી

૧૬] બીજા ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” એ આના.

થડને	લીલુછમ	ભોંય	ગાંઠા	બહલાઈને
છાલ	કંઈક	પથરાઈ	પાંદડાં	ઊંઝે
ખરબચડી	પાંદડાં	થડ	ફૂલ	દાતણ
કઠણ	ફૂલ	મુળીઆં	પાઠ ૪૨	ધોળજે
ઝીણા	ફળ	જણાતાં	ધનુના	ઢીલો
પાતળાં	પૂછયું	ઉખેડયો	લાવ્યા	ડીઢું
ફૂલ	તુરીઆ	બતાવ્યાં	સૂધ	તોડી
ફળ	ગલકીના	કહું	ઝિંબમાંથી	ચૂસી
ઝિગતા	વળગીને	પાતળાં	ક્યાંથી	રસ
વણાખરા	ચઢે	ટુંકા	વાસ	ફેંકી
લાકડાં	દોરી	ભોંયમાં	બાઝી	નાખજે
બાળવાના	વળગી	ઉંડાં	વધતી	પાઠ ૪૩
મેજ	માંડવા	ઉતરતાં	વધીને	ભેંસ
ખુરસી	ચઢ્યાં	દોરડી	ડીલ	ધીમેધીમે
ખાટલા	પથરાઈ	દોરડા	ખાટો	હીંડે
પાટલા	વીટળાઈને	વાળીએ	ગોટલો	ભસતો
પાઠ ૪૧	તરબુચ	ફેટલાં	ગોટલામાં	શીંગડાં
વેલા	આરીઆના	થોડે	જતન	માંડી
ધનજી	દેખાય	અંતરે	ક્યું	હલાવતી

અમળાઈને	વાગોળવું	પત્થર	ઉંચકીને	ભેંસનું
તૂટી	નીચલું	છુટા	ભૂત	ભડું
તોડવું	જડખું	દહાડો	સોળત	મીઠું
પડતું	ઉપાડે	રાખામાંથી	મોઢું	ગુણ
વારૂ	ગિઠે	છટકી	પુછડી	દોહી
ઉપલા	ફાટ	મળ્યું	ખરીમાંચે	ઠંડું
જડખાના	વધારે	ડુંગરા	ફાટ	ઉનું
દાંત	હીંડે	રસ્તે	વાગોળે	દોહ્યા
નીચલા	શરીર	ભૂખે	ચાદ	ખગડી
વચ્ચે	ભડું	લાગ્યું	વચ્ચે	દોહવાનું
વાસ	કાદવમાં	ચઢવાનું	પાતળા	વાસણ
માથું	ખાડા	ચઢી	મજબુત	ચોકખું
કોળીઆ	તળાવ	ઠરતા	શરીર	આંચળ
ઉતારી	બેરાવર	કુદવું	કૂદી	ધોઈ
ધરાય	વગડાઉ	કુદકો	દોડી	નાખવાં
વાગોળે	પુરી	ગબડયું	ભડું	વધારે
પેટમાં	પાઠ ૪૪	ચત્તુપાટ	ગિતનો	નીકળશે
માંમાં	ખકરું	શોધવા	પાઠ ૪૫	કેટલાક
નિરાંતે	ધેટું	નીકળ્યો	દૂધ	દેનારાં

સારું	પસંદ	પુછડી	પરસેવો	પોપટ
ખવરાવવાથી	ડાઘીઆ	રીઝે	કૂટતો	સમડી
જણસો	બનાવ્યો	માંસ	સૌથી	કબુતર
દહીં	ટીપુ	હાડકાંના	છેલ્લી	આવડે
છાશ	આલાક	કકડા	એકાદ	ક્રીડા
માખણ	કારકુન	ચાટવાનું	ધણી	જીવડાં
તાવીને	ડરાવ્યો	દાંત	રહ્યો	બાંધે
શિખંડ	ગુપચુપ	અણીવાળા	ઝિઝ્યા	ઈંડાં
બાળીને	બોલ્યો	મોઢાના	પાડ ૪૭	ઈંડાંમાંથી
પેંડા	પ્રાણી	આગલા	પંખા	બચ્ચાં
ઉકાળીને	ગંધ	તીણા	મોઢું	ત્યાંસુધી
દૂધપાક	એકદમ	દાદ	ક્યાં	ભોંય
બાસુદી	ત્યાં	કકડા	ઠેકાણે	આંગળાં
પાડ ૪૬	શિઆળ	જડબાં	ડીસે	છુટાં
કુતરો	સાંભળી	હલાવતા	પીછાં	પડથી
ચરમા	કહ્યું	ઝિંધના	પુછડીમાંએ	જેડાએલાં
પ્રાણી	અહીં	ઝોકાં	ટાઢ	બતક
બખ્ખે	બોલાવ્યો	મેાંની	પાંખોવાળા	જળકુકડી
છેલ્લા	તૈયાર	બંને	કાગડો	સિવાય

પાઠ ૪૮	પુછડી	વળેલી	પ્યાલાં	ખાંધ્યું
પોપટ	ડીલ	સીધી	લોટામાં	નદુ
કાગડો	પીઝાં	થોડુંક	લીધું	સૂતું
પાંજરું	ઊઠો	નાખ્યું	વાદળી	ઉતારી
ખડુ	ખાંધો	ભાવ્યું	કાદ્યા	ઝોળીમાં
ભૂખ	વધારે	કૂદતો	પ્યાલું	સૂવાનું
ભૂખ્યો	મેંમાં	ઊડીને	નાખ્યો	રણવ
મોંધ્યું	લુચ્ચા	પાઠ ૪૯	હલાવ્યું	પાસું
સાંભળી	આવ્યા	આણ્યાં	નારંગી	પાંખરા
તરબુચનો	હોઈ	રંગનાં	મુંદર	દોચણા
ક્યો	વચ્ચે	પડીકાં	કંકુ	ઔરડામાં
માંસ	આટલો	લાવ્યા	હળદર	સળીઆ
ધારીને	જીવજંતુ	ક્યાં	વાદળી	ધૂળ
વિચાર	કોહેલું	જુદા જુદા	મેળવ્યો	લુગડાંનો
કર્યો	સળેલું	ખનાવતાં	જાંબુડો	ઝાપટી
ઓળખતા	આંગળામાં	આવડે	મેળવી	ઘોડીઆના
નહિ	પાછળ	પડીકાં	મેશના	મોલમાં
આપણે	આગળ	શીખવ્યું	પાઠ ૫૦	ભમરીઓ
ખેઉને	છેડેથી	જેઉં	પારણું	પુતળીઓ

અર્થિક પ્રાપ્તિ

બાળા ધોરણના

‘અંકગણિતનાં મનોધર્મ’ આદિ

ગુજરાત કોલેજના ગણિતના પ્રોફેસર સાહેબ રા. રા.
જેઠાલાલ ટીઅનલાલ સ્વામીનારાયણ

“આપના તરફથી ‘અંકગણિતનાં મનોધર્મ’ કો
નામનું ગ્રન્થક મળ્યું. તેમાં નાના બાળકો માટે સાદા
સરલ અને સુંદર ટાપલાઓનો સંગ્રહ કરવામાં
આપ્યો છે. દરેક હિસાબ રસુબ છે અને તે ગણિ-
તમાં બાળકોને રસ પડશે એમાં સંશય નથી. આપ
સારું ગ્રન્થક બહાર પાડવા માટે તમને ધન્યવાદ થયે છે.”

અમદાવાદ કલ્પા પોલ, તા. ૨૩ જુન ૧૯૧૮

૨૦] પાંચમી ઓપડીતો. “ ઉચ્ચેશન શિક્ષક ” ચાર આના.

જાંબુડી	હાલરડું	ચીતરેલ	તળાહાંબો	ઊંઘીને
ગુલાબી	રંગીત	ચઢાણું	ચિનાહ	ઊંઘશે
ઘાડીઆના	પોદો	પઢાણું	ફલહાં	વાલીશ
ગોદડીએ	રસીલા	સૌને	સૂવાની	ગજવે
પાંચડી	ઝૂંઝાણું	મઢાણું	ખિમણાણું	
ઝૂંઝાવવા	જડાણું	મખમલ	દોડીએ	
ધુમણ	પંખસાણું	મશાડેની	હિંચોળું	

☀ કઠિન શબ્દો. ☀

ઊગતાં, ઊઠીને, ઊઠું છું, ઊડ્યા, ઊડ્યો, ઊડ્યાં,
ફૂદી, ચૂસી, છૂટશે, છટ્યો. તૂટી, પૂછવા, પૂછ્યું,
પૂરે છે, ફૂટે, ફૂટેલા, ફૂલઝાડ, ખૂમો, ભૂખ્યો, મૂકું,
મૂક્યો, સૂઈ, સૂઝી, સૂચું.

ઈજા, ખીજ્યા, ખીલશે, ચીકણી, ચીતરેલ, ચીરું,
જત્યો, જવતાં, ઝીણી, ટીપવાથી, ટીપ્યો, ટીટું,
તીણા, તીર્થ, ત્રીજો, દીકરો, દીકરી, દીધો, દીલ,
દીવા, દીવાલેન, દીસે, ધીરજ, ધીરૂં, નીકળતો, નીકળ્યું,
નીચલું, નીતર્યું, નીસરી, પીછાં, પીતરાઈ, પીધું,
પીપળો, પીરસ્યાં, પીળો, ફીકર, બીતો, લીધો, લીમડો,
લીલાંછમ, વીટળાઈ, શીખવ્યું, સીસી.

કુળે, ખુણો, ખુશી, ગુણ, ગુરુ, ચુનો, છટા, છટું,
છટ્ટો, જુઓ, જુહું, પુરી, પુરું, પુળા, પુઓ, બુધ,
ભુકો, મુખ.

કુતરો, કુલડી, ખુરસી, ધુધરા, ધુમણ, દુખડાં,
દુઃખ પુછડી, પુરુષ, મુખડું, મુઠર, લુગડાં, સુકવી,

૨૨] ગુજરાતની સાં જૂગોળની પ્રતોત્તરમાળા ત્રણ આના.

સુરજ, ગુપચુપ, જુમેરાત, નુકસાન, પુતળીઓ,
સુરવાલ, મુસલમાન.

અંગ, અંગરખી, અંતરે, અંદર, અંધાડું, ઈંટ,
ઈંટવાડો, કંઈ, કંસાર, ખંડ, ગંદવાડ, ગંદી, ગંદો, ગંધ,
ખંધ, થંદ, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ચંચળ, ચંપેલી, જંગલ,
જંતુ, પંખી, પંદર, પંપાળી, ડંડું, ભંડારીઉં, મંગળ,
મંજ્યો, રંગ, વંતાક, શંકર, શંભુ, સંગ, સંજેરી,
સંતાપ, સંતાવા, સંભાળ, સંસાર, હંમેશાં.

આંખો, આંગળી, આંગળા, આંગણામાં, આંચળ,
આંધળો, આંખો, કાંકરા, કાંચળી, ખાંધે, ગાંડા, ચાંચ,
ઝાંપે, જાંબુડો, ઝાંખા, ટાંગેલાં, તાંબું, દાંડીઓ, દાંત,
પાંગરાં, પાંચ, પાંજરું, પાંદડું, પાંસરું, ફાંફાં, ખાંધ્યું,
માંજ્યું, માંદો, માંસ, માંહે, લાંબું, વાંકું, વાંસો,
સાંભળતાં, સાંભળી.

ઈંડાં, લીંપેગુંપે, લીંબુ, સીંચ્યા, શીંગડાં, હીંદે,
ઉંચકી, ઉંચું, ઉંડું, ઉંઘાડવા, ઉંદર, ઉંદરડી,
ઉંદરીઉં, કુંવળ, છુંદાય, ટુંકા, ડુંગર, ડુંડાં, પુંફાડા,
મુંદર.

જેડણીના એકજ સરખા--

નિયમવાળા શબ્દો.

ચિનાઈ, સિવાય, દિવાળી, નિશાળ, નિશાળીઆ,
પિલાય, નિરાંત, બિચારા, બિછાણું, બિલાડી, બિઆડી,
વિચાર, શિઆળ, શિકાર, શિઆમણ, સિયાઈ, પિત્તળ,
નિત્ય, હિંચોણું.

ઉકાળી, ઉબેડી, ઉબેચો, ઉભસ, ઉડાડી ઉતારી,
ઉતારું, ઉપાડી, કુંહાડી, ઝુલાણું, ઝુલાવવા, ગુડીઆં,
મુકાઈ, મુળીઉં, મુળીઆ, રૂપાણું, રૂપીઓ, ઢુહાર,
મુકાઈ, મુકાય, ગુલાબ, જુડાણું, કુકાન, છુંદાય,
ધુંદાડા, ઉંધાડવા.

મસિઆઈ, ફોઈઆત, હાશિયાર.

દીલ, દીલ, બીબ, જીવ.

મુરત શહેરનો “ જૂઓળ શિક્ષક ” ત્રણ આના. [૨૩

ત્રિંધ, છૂંદી, છૂંદ.

તે, મેં, ભેંસ, ખેંચાય, પેંડા, લેંધી, ખેંચે, ફેંકે,
ભોંય, મોં, પોંઆ.

કરિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

કનુ, મનુ, ભાનુ, નાનુ, ચીનુ, મદુ, નદુ, છાદુ, બહુ, વહુ, આહુ, સાસુ, ભાડુ, ખીરુ, સાંરુ, વાડુ, રાંચુ, માધુ, ધાતુ, ઢાલુ, વાળુ, કાળુ, ગુરુ, ટીચુ, મણુ, જંતુ, શંભુ, જાંતુ, લાંતુ, ચપ્પુ, લલ્લુ, વગડાડિ.

કખાટ, ફાટ, ચળકાટ, જાટ, પેટ, પોષટ, ફાટ, પાટ, ધાટ, ચપ્પુપાટ.

આડ, પાડ, ફોડ. [અડવાડીઉં, ભાંડાડીઉં, ઢાલ, ટાલ, સલ, [સાત, સરત, હિત, ખેડુત.

સાથ, હાથ, નાથ, બાથ, માથું, ભાથું.

સાદ, મસાદ, ચાદ, ઉમેદ, મદદ, બળદ, વરસાદ, ખસંદ, ઝોકાદ.

બાંધ, અંધ, દૂધ, મધ, [અઢી, તઢી, ફઢી. રવિ, શનિ, શુક્રિ, નહિ.

ચાંદડાં, ગોદડી, દહાડો, દોરડું, દાતરડું, દાડમ, દેડડું,

૨૪] સુરત જિલ્લાનો “ ભૂગોળ નિબંધ ” ત્રણ આના.

કાંઈ, સીસા, સાથા, ટીયા, ઝીણી.

કેચ, ખૂંખ, ખૂંધા, દૂર, મૂળ, મૂળ, પૂંછ, ફેલ, ભૂંલ,
બૂંમ, ભૂંખ, દૂંધ, ઊંન.

જોડાક્ષર.

ઊડ્યાં, ત્રણ, ત્રીજે, શુક્રવાર, છેલ્લો, રહ્યો, ચિત્રો,
 ઇશ્વર, જ્ઞાત, નિત્ય, નાહ્યા, કહ્યું. લાગ્યો, ચોકખાઈ,
 રમ્યો, ફેલેલા, ચોકખા, ભાવ્યો, કર્યો. ક્યારે, આપ્યા,
 અડાડ્યો, માંડ્યો, સર્વે, ત્યાં, બોલ્યો, પ્રમાણે,
 બોલાવ્યો, માંડ્યું, પીરસ્યા, બખ્ખે, જીત્યો. મળ્યો,
 પરીક્ષા, માર્યાં, પ્રાણી, ખીજ્યા, નકકી, છુટ્ટો, છૂટ્યો,
 ચપ્પુ, ગમ્યો, આપ્યો, પૂછ્યું, લલ્લુ, મશકરી,
 પસ્તાય, બચ્યાં, જુક્તિ, અન્ન, ભૂખ્યો, અલ્યા,
 વિદ્યા, ચંદ્ર, પ્રભુ, સ્વપ્નું, પરમેશ્વર, રસ્તો, બચ્ચીઓ,
 ઉતર્યા, કલ્યાણ, ચંદ્રમા, નીકળ્યા, બેસાડ્યાં, આવ્યાં,
 લાગ્યાં, થોભ્યાં, રહ્યાં, ચોકખી, પથર, પ્યાલું,
 નીતર્યું, રસ્તા ભટ્ટી. સીંચ્યાં, ગમ્યું, નાખ્યું, મૂક્યો,
 પૂછ્યું, સમજ્યો, પિત્તળ, કાઢ્યા, ઓળખાવ્યા,
 વત્તા, કાઢ્યાં, બતાવ્યાં, વટાવ્યાં, લક્ષડફેડા, ત્રિકોણ,
 ક્યારા, કર્યાં, વચ્ચે, ચઢ્યા, ઉખેડ્યો, કર્યું, પથર,
 ચતુંપાટ. દોહ્યા, ચરમા, પ્રાણી, બખ્ખે, છેલ્લી, બચ્યાં,
 લુચ્યા, આપ્યાં, શીખવ્યું, બનાવ્યો, બાંધ્યું.

મળતા બેડાક્ષરો.

મૂક્યા, મૂક્યાં, મૂક્યું, મૂક્યો, ક્યારા, ક્યાં, ભૂખ્યો, નાખ્યો, નાખ્યું, લાખ્યો, સીંચ્યું, પૂછ્યું, ખીજ્યા, સમજ્યા, છૂટ્યો, ઊઠ્યા, ઊઠ્યાં, અડાડ્યો, મંજ્યો, ઉખેજ્યો, માંજ્યું, પકડ્યું, બેસાડ્યાં, કાઢ્યું, ચઢ્યું, આણ્યો, વખાણ્યો, આણ્યું, નિત્ય, ત્યારે, ત્યાં, છૂત્યો, વિદ્યા, બાંધ્યું, પ્યાલું, રોપ્યું, આપ્યું, થોભ્યાં, ગમ્યું, કર્યું, ભર્યું, નીતર્યું, કર્યાં, માર્યાં, ઉતર્યાં, છેતર્યાં, સર્વે, બોલ્યું, અલ્યા, ઓળખાવ્યો, ઠાલવ્યો, તપાવ્યો, બનાવ્યો, બોલાવ્યો, ભાવ્યાં, બતાવ્યું, શીખવ્યું, હલાવ્યું, પીરસ્યું, દોહ્યા, નાહ્યા, કઢ્યું, રઢ્યું, મળ્યું, નીકળ્યું.

છેલ્લો, ફેલ્લો, લલ્લુ, લક્ષ્મીદેડા, નક્કી, લુચ્ચા, બચ્ચું, બચ્ચી, વચ્ચે, છુદ્દો, પિત્તળ, વત્તા, ચતુંચાટ, અન્ન, ચપ્પુ. બખ્ખે.

ચોકખા, ચોકખાઈ, ભુક્તિ, ભડ્ડી, પત્થર.

શુક, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, પ્રભુ, પ્રભાણે, પ્રાણી, ત્રણ, ત્રિકોણ, ત્રીજો, ભત્રીજો, ચિત્રો.

ચરમા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર
રસ્તો, પરીક્ષા, વિદ્યા, જ્ઞાન.

પરીક્ષામાં આવનાર શબ્દો.

અક્ષર, જ્ઞાન, નિત્ય, જુહું, શિક્ષા, લુગડાં
અઠવાડીડું, ભંડારીડું, ચિત્રો, ટાંગેલાં, ધોતલી,
મસિઆઇ, અગણિત, પુરુષ, ઢગલો, દોરડું, ફૂટેલાં,
શીંગડાં, વગડાડે, ઓઢણી, ગંદવાડ, કવિતા, દાતણ,
કઢી, દુખડાં, ગાદી, પૈઆ, વધારેલાં, પાંદડાં, ચટણી,
તૈયાર, પરીક્ષા, દેડકાં, દુઃખ, નુકસાન, છુંદાય,
છુટ્ટો, છૂટયો, હોશિયાર, ચરખુ, વખાણ્યા, કાઢ્યા,
મશ્કરી, જુઠાણું, જુક્તિ, બાંધ્યું, ભૂખ્યા, ઇશ્વર,
પરમેશ્વર, વિદ્યા, સ્વપ્નું, મનમુખો, આશિષ, પટલાણી,
દાતરડું, નિતરું, પ્યાલું, પત્થર, ભટ્ટી, સીંચ્યાં,
પિત્તળ, ત્રિકોણ, મુળીડું, પૂછ્યું, વીટળાઇ, ઉખેડ્યા,
તૂટી, નિરાંતે, ચત્તુંપાટ, ઠંડું, ચરમા, જાંબુડો, બાસુદી,
હળદર, ગોદડી, ચોકખાઇ, અડાડ્યા, અન્ન, તીર્થ,
લકડકડેડા, દોહ્યા, શિખંડ, જીવજંતુ.

—••અથાપિ બહાર ન પડેલી એવી...—

બીજા ધોરણની સુવિસ્થાનની પ્રશ્નોત્તરમાંના પ્રશ્ન આના

જામનગર અને વાંકાનેર રેલ્વેમાં બીજા ધોરણ માટે

ટેકરટ યુક તરીકે અંજુર થયેલા

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાથમિકી સ્કૂલમાં

કલામ અને લાયબ્રેરી યુક તરીકે અંજુર થયેલા

“અંકગણિતનાં મનોરથ” પાંચ આના

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો બૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

કલી-જામનગલ મોતીરામ શાહ, શાહપોર-સુરત.

જી અમૃત્ય સૂચના. ૪૬

સુઅગણિત શબ્દ વાંચી હેતરાતા ના.

—સુઅગણિતની ચોપડી ખરીદતાં પહેલાં—

“સુઅગણિત શિક્ષક” જરૂર જોજો કારણ ?

- (૧) દેશી રાજ્યોએ ટેકસ્ટ બુક્સ, ઈ. લા. ગાંઠ મંજુર કરેલા છે.
 - (૨) કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ પસંદ કરેલા છે.
 - (૩) વિદ્વાન સદગુરુઓએ અનંતિકાર કરેલા છે.
 - (૪) આપો આપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું જોડ સાધન છે.
- વધુ ફેલાવા કરવાના હેતુથી કમીશન પણ સારું આપવામાં આવે છે.

—“સુઅગણિત શિક્ષક”—

આળવગંનો	૦-૧-૬	ગીબ	ધો.૦ નો	૦-૨-૬
પહેલા ધો.૦ નો	૦-૧-૬	ચોથા	ધો.૦ નો	૦-૪-૦
બીજા ધો.૦ નો	૦-૨-૦	પાંચમા	ધો.૦ નો	૦-૪-૦

બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન

મંજુર થયાના હુકમ તથા નંબર તારીખ.

મહેરખાન જામનગર એલ્યુકેશનલ ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબની ઓફિસના
એ. જી. નં. ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં
આવ્યું છે, કે “અંકગણિતનાં મનોયત્ન” પાંચ આના. આ રેટની
રકૂલોમાં ૯ ન ધોરણમાં,

ટેકરી તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે

એલ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની
ઓફિસના નં. ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે
છે, કે-બીજા ધોરણના “અંકગણિતનાં મનોયત્ન” પાંચ આના.

વા. હ. સા. આ. ના. ૨૭૦ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી આ રેટની
નિશાળોમાં ટેકરેટ થુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરખાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ હુ. ધ. ગવર્નર સાહેબ બહાદુર
પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯ થી બીજા ધોરણના
“અંકગણિતનાં મનોયત્ન” પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્ટની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં

હનામ અને લાયબેરી થુક તરીકે મંજુર કર્યા છે.

એ. જી. નં. ૨૬૩ તા. ૧૧-૧૨-૧૯ ગોંડળ રેટમાં
હનામ લાયબેરી માટે મંજુર.

ફ. સુ. નં. ૪૧૬૬ તા. ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ રેટમાં
લાયબેરી માટે મંજુર.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

